

COSUN MAGAZINE

06
2017

EFFICIENCY BESTE BASIS VOOR BIETENPRIJS

8

NRC-BIJLAGE OVER SUIKER

Over suiker worden veel mythes verkondigd. De suikersector ziet meer in een genuanceerde discussie op basis van feiten. NRC Handelsblad heeft de feiten over suiker op 25 november in een extra bijlage op een rijtje gezet. De bijlage is ook meegestuurd met dit nummer.

INDEX

Van de voorzitter	3
Scherpere regels 'bietentoeisme'	4
Bietenland Frankrijk	6
Efficiënte suikerproductie is beste basis bietenprijs	8
Recordoogst leidt tot lange campagne	10
Bietenzaad niet meer retour	11
IRS-informatie	12
Vraag & Antwoord /Kort Nieuws	16

DATASNELWEG VOOR DE AKKERBOUWER

Cosun treedt begin volgend jaar toe tot de coöperatie JoinData. De coöperatie ontwikkelt een elektronische snelweg

('datahub') voor de agrarische sector. Data delen is de eerste stap in de ontwikkeling van slimme applicaties. Cosun, Avebe en Agrifirm hebben op 23 november een samenwerkingsovereenkomst getekend om een veilige en efficiënte data-uitwisseling in de akkerbouw te bevorderen. Centraal daarin staat het bouwplan van de teler. Agrifirm is al lid van JoinData. Avebe treedt eveneens begin volgend jaar toe. Meer informatie staat op www.cosunleden.nl.

CONTACT

Cosun, redactieadres

Postbus 3411, 4800 MG Breda
076-5303307
secretariaat.rvb@cosun.com
www.cosunleden.nl

Suiker Unie centraal agrarische dienst

Postbus 100, 4750 AC Oud Gastel
0165-525252
agrarischedienst@suikerunie.com
www.cosunleden.nl
Voor adressen agrarische dienst in de regio zie: www.cosunleden.nl

BEZOEK DE TEELTVERGADERING

In de periode van 11 december tot 11 januari 2018 worden er in totaal 32 teeltvergaderingen georganiseerd. Het kringbestuur nodigt alle telers en eventuele bedrijfsopvolgers daarvoor uit. Wij staan gezamenlijk voor de uitdaging de suikeropbrengst verder te verhogen. Aan de orde komen daarom ondermeer

Unitip, bietenzaad en teeltverbeteringen. Daarnaast worden actuele zaken besproken, zoals de suikermarkt en de diverse aanpassingen voor komend teeltjaar. Elke bezoeker krijgt één gratis bewaarkit bietenzaad. Het overzicht van de data en de locaties staat op www.cosunleden.nl.

COLOFON

Cosun Magazine

is een uitgave van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor leden van Cosun

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Suiker Unie, IRS, Sanne van Hassel, Engel Lameijer en Twan Wiermans

Foto-omslag

Recordopbrengst, lange campagne

Basisontwerp

Koenders Design

Opmaak en druk

SMG-groep, Hasselt

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2017

SUIKERMARKTDYNAMIEK

Dirk de Lugt
Voorzitter

Een groot deel van de suikerbieten is verwerkt en het is nu wel zeker dat in de campagne 2017 een recordopbrengst van rond de 15,5 ton suiker per hectare gerealiseerd wordt. In augustus was de verwachting nog ruim 14,5 ton. Het weer in augustus en september is blijkbaar gunstig geweest, iets wat we ook hebben gezien bij industrie-aardappelen. Wat opvalt bij de suikerbieten is dat er weinig percelen zijn met plekken die achterblijven. Het zijn over het algemeen mooie, egale percelen. Dat is iets wat zeker meespeelt bij de recordopbrengst die we dit jaar halen.

Een recordoogst betekent ook een langere campagne. De vervelende storingen met

de transportband in Vierverlaten zorgden al voor een vertraging van vier dagen. De onverwacht hoge opbrengst levert een verlenging op met meer dan een week. De inschatting is dat op 5 februari de laatste bieten worden verwerkt. De fabrieken draaien nu boven plan. Het wordt een uitdaging voor telers, transporteurs en de fabrieken om ook deze campagne tot een goed einde te brengen. Hopelijk gaat het weer ons daarbij helpen.

Suikerproductie

De verwachting is dat Cosun dit jaar 130.000 ton extra suiker produceert, op een markt die al overvoerd is. In Europa is 17% meer uitgezaaid. Er wordt 22% meer suiker verwacht. Hierdoor is de Europese markt in mineur. De wereldmarkt lijkt daarentegen voorzichtig wat aan te trekken. Dat geldt ook voor de olieprijs en dat maakt dat zo'n 47% van de suikerrietoogst van Brazilië wordt omgezet in ethanol, tegen 40% een jaar geleden. Ook is de verwachting dat de oogst in Brazilië komend jaar wat lager zal zijn, maar het is de vraag of dit voldoende is voor een verdere prijsstijging. In 2017 is in de wereld fors meer suiker geproduceerd dan dat er wordt verbruikt.

Meenemen

Afgelopen jaar zijn nog 8% extra LLB's uitgegeven. Uitgaande van een gemiddelde oogst mikt Suiker Unie in 2018 op minder suikerproductie dan dit jaar. De omvangrijke oogst in 2017 zal het vijfjaarlijks gemiddelde doen stijgen. Het is van belang om dat mee te nemen in de uitzaai komend voorjaar. Ondanks de huidige lage suikerprijs lijkt 2017 een prima financieel resultaat te gaan opleveren, waaraan alle Cosun-bedrijven bijdragen.

De verwachting is dat de bietenprijs volgend jaar lager zal uitkomen, gelet op de huidige suikermarkt en de niet zo gunstige vooruitzichten voor 2018.

Verstandig datagebruik

Cosun, Agrifirm en Avebe hebben onlangs een overeenkomst getekend voor toetreding tot coöperatie JoinData. Dat is een digitale snelweg waarlangs op een veilige en efficiënte manier data kunnen worden gedeeld. Voorzien wordt dat er in de toekomst steeds meer gegevens beschikbaar komen die van nut zijn bij het nemen van de juiste teeltbeslissingen. Voor Cosun is het van belang dat het transport, de opslag en het gebruik van die data op een veilige manier gebeurt en dat akkerbouwers zelf beslissen met wie ze hun data willen delen. Handige applicaties en bijbehorend advies betekent voordeel voor de teler in de vorm van hogere opbrengsten, nog betere kwaliteit en een duurzame teelt.

Feiten over suiker

Bij dit Magazine treft u een NRC-special aan. Er wordt veel geschreven en gepraat over voeding in relatie tot overgewicht, waarbij suiker nogal eens de schuld krijgt. Dit terwijl de afgelopen dertig jaar de suikerconsumptie volgens cijfers van het RIVM per hoofd van de Nederlandse bevolking niet is gestegen. Het vraagstuk rond obesitas is te complex om te veronderstellen dat er een simpele oplossing zou zijn. Juist om deze reden is het goed om feiten en cijfers met betrekking tot suiker in perspectief te plaatsen. Want suiker past prima in een verantwoord voedingspatroon, maar gebruik het met mate. Ik wens u en de uwen fijne feestdagen en alle goeds voor 2018.

SCHERPERE REGELS 'BIETENTOERISME'

De ledenraad vergaderde op 2 november in Bosschenhoofd. Op de agenda stonden onder andere het vorstbeleid, bietentoeisme en de Betacal-regeling.

Algemeen directeur Albert Markusse en financieel directeur Hans Schuil gaven een toelichting op de ontwikkelingen bij de bedrijven van Cosun. Cosun behaalt dit jaar naar verwachting een goed resultaat. Met name het suikerbedrijf presteert beter dan vorig jaar. Voor volgend jaar zijn de verwachtingen niet positief. De prijs voor suiker op de wereldmarkt is dit jaar sterk gedaald en ligt nu onder de 400 dollar. Dit zet ook de suikerprijs in Europa sterk onder druk, nu er geen quotering meer is en de productie in Europa een stuk omhoog gaat. Omdat export niet aantrekkelijk is, wordt suiker in Europa voor lage prijzen aangeboden.

Vorstbeleid

Naar aanleiding van de vorstproblemen in de afgelopen campagne heeft de raad van beheer het bestaande vorstbeleid

Ledenraadsleden uit West-Brabant (vlnr): Wim Straver, Jan van der Heijden en Paul Horevoorts

geëvalueerd en gekeken naar mogelijkheden om problemen met bevroren bieten zoveel mogelijk te voorkomen. De raad van beheer wil geen standaard calamiteitenregeling 'op de plank leggen'. Het uitgangspunt blijft dat bevroren bieten niet geleverd kunnen worden. Als er toch bieten in het veld of aan de hoop bevroren, zal geprobeerd worden de schade voor de telers en de coöperatie zoveel mogelijk te beperken, maar het is niet mogelijk om vooraf vast te leggen hoe. Dit is afhankelijk van de situatie. De ledenraad kon zich vinden in dit standpunt. Wel werd aandacht gevraagd voor een scenario waarbij het niet lukt om alle bevroren bieten alsnog te verwerken. De raad van beheer zal hierop terug komen.

Code 'V'

Wanneer er een enkele bevroren biet wordt gevonden in een monster, wordt dit wel in het tarreerlokaal vastgelegd, maar wordt geen vorstboete in rekening gebracht. Vanaf dit jaar zullen deze signaleringen met de code 'V' vermeld worden op de gewichts- en kwaliteitsopgave. Dit als waarschuwing voor de teler dat hij met zijn bieten op het randje zat.

Rooiwerk en afdek materiaal

De agrarische dienst gaat in de routes eind november een extra ronde inlassen. Dit met als doel om de beschikbare rooicapaciteit in november beter te benutten en om de telers die in meer dan een keer leveren de kans te geven de bieten voor eind november te rooien. Vanuit de ledenraad werd gevraagd te mikken op een eerste levering vóór half november. Suiker Unie zal onderzoeken of het gezamenlijk inkopen van afdekmaterialen voordelen

LEDENRAAD BEZOEKT COSUN INNOVATION CENTER

De ledenraad bracht 's middags na afloop van de ledenraadvergadering in Dinteloord een bezoek aan de suikerfabriek en aan het Cosun innovation center. In het pand is Cosun Research & Development gevestigd, 'de onderzoekspoot' van Cosun. Het center is 7 december officieel geopend.

Het nieuwe gebouw op het industrieterrein bij de fabriek herbergt laboratoria, een applicatielab voor nieuwe toepassingen van suiker, inuline en fruitpreparaten in voedingsmiddelen en een hal waar laboratoriumproeven worden opgeschaald naar praktijkproeven. De samenballing van kennis en onderzoek op één plek moet ervoor zorgen dat de Cosun-bedrijven sneller, beter en efficiënter kunnen innoveren. Het onderzoek in het center moet leiden tot de ontwikkeling van nieuwe food- en non food-producten en -toepassingen en van nieuwe marktmogelijkheden. Daarnaast buigt het center zich over technologische verbeteringen in productieprocessen.

Tal van toepassingen

Een van de vele zaken waarmee Cosun R&D zich bezighoudt, is de winning van arabinose uit bietenpulp. Arabinose vertraagt in voedsel de snelheid van de suikeropname in het bloed en verlaagt de glucosepiek. Een ander product dat gewonnen kan worden uit suikerbieten, is Betafib. Betafib heeft als eigenschap dat het de stabiliteit en de vloeibaarheid van producten kan verbeteren. In wasver-

zachtters zorgt het er bijvoorbeeld voor dat de essentiële bestanddelen gelijkmatig verdeeld blijven in de vloeistof. In verf vervult het eenzelfde functie. Bijmenging in beton zorgt ervoor dat de kiezelstenen niet uitzakken.

Afbreekbare plastics

Suiker kan bijvoorbeeld ook als grondstof voor afbreekbare plastics toegepast worden. De suikerbiet kan zo bijdragen aan de vergroening van de chemische industrie. Zo zit er nog veel meer waardevolle, industriële grondstof in de biet. Producten uit de suikerbiet kunnen dus veel breder worden toegepast dan alleen als voedingsingrediënt.

IRS

Cosun R&D werkt voor de marktontwikkeling intensief samen met ondermeer voedings- en chemiebedrijven, universiteiten, hogescholen en andere kennisinstituten. Het Cosun innovation center biedt onderdak aan Cosun R&D, Cosun Biobased Products en Cosun New Business & Innovation. Begin volgend jaar betreft ook het IRS het nieuwe gebouw.

oplevert. Na deze campagne zal de late premie nog een keer geëvalueerd worden. Vanuit de ledenraad werd de suggestie gedaan om de premie mede afhankelijk te maken van de rooidatum. CSVCOVAS had een dergelijk systeem.

Bietentoerisme

De raad van beheer presenteerde ook een voorstel over hoe ze in de toekomst wil omgaan met het zogenaamde 'bietentoerisme'.

Het uitgangspunt blijft dat de leden bieten leveren die door hen zelf geteeld zijn. De bepaling hierover in de statuten wordt niet geschrapt. De leden kunnen voorafgaand aan het teeltseizoen afspraken maken over de teelt van hun bieten op percelen buiten het eigen bedrijf. De statuten en reglementen laten hiervoor ruimte. Wat niet de bedoeling is, is geen of te weinig bieten zaaien en in de loop van het seizoen bieten kopen om te voldoen aan de verplichtingen, dan wel om de toewijzing vol te leveren.

In sommige situaties kan worden afgeweken van de basisregel dat bieten geleverd moeten worden van "bij hem in gebruik zijnde gronden". De raad van beheer wil hiervoor ruimte geven indien leden wel voldoende bieten hebben gezaaid, maar de opbrengst door omstandigheden tegenvalt. Om te beoordelen of een teler voldoende heeft gezaaid, wordt gekeken naar het vijfjarig gemiddelde. De bieten moeten wel afkomstig zijn van een ander lid, zodat de voedselveiligheid geborgd blijft. Voor het laden moet in zo'n geval gemeld worden dat een of meer vrachten op een andere naam geladen moeten worden. De bepalingen aangaande zones zijn ook in deze situatie van kracht. De ledenraad steunde de voorstellen van de raad van beheer. Wel werd de raad gevraagd om nog eens te kijken naar het criterium voor "voldoende gezaaid". Telers hebben te maken met verschillen in perceelsomvang. Ook kan het vijfjarig gemiddelde laag uitkomen als een teler in enig jaar een misoogst heeft.

Betacal-regeling

De Betacal-regeling heeft de afgelopen jaren goed gefunctioneerd. Er is iets meer voorraad dan enkele jaren geleden, maar dat geeft ook meer ruimte om aan de afnamewensen van telers tegemoet te komen. Dit jaar worden er meer bieten geleverd dan vorig jaar. Daarom gaat het percentage Betacal ten opzichte van de hoeveelheid bieten iets omlaag. Het percentage

Veel interesse van de ledenraad voor het nieuwe washuis in Dinteloord

Betacal op biet wordt 6,75% (was 8,5%) bij flow en 5% bij filter (was 6,3%).

Het percentage wordt dan weliswaar iets lager, maar de af te nemen hoeveelheid gaat iets omhoog, omdat het gebaseerd is op de grotere hoeveelheid bieten die dit jaar wordt geleverd. De afname blijft in volle vrachten van 34 ton. Voor de meeste telers blijft het aantal af te nemen vrachten gelijk. Sommige (grotere) telers moeten een of meer vrachten extra af nemen. Voor telers die niet deelnemen aan de Betacal-regeling blijft de bijdrage € 0,75 per ton bieten.

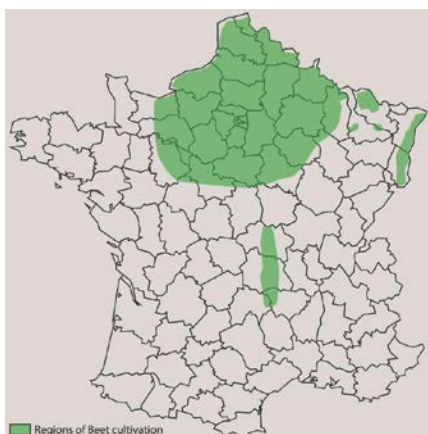
Jan Willem van Roessel

BIETENLAND FRANKRIJK

Frankrijk heeft het grootste areaal suikerbieten van de EU. Het areaal is dit jaar gegroeid naar 480.000 ha. Dankzij de hoge hectareopbrengst en de efficiënte fabrieken zijn de Franse suikerbedrijven sterke concurrenten voor Cosun.

Het Franse areaal is dit jaar met 20% toegenomen, van 400.000 naar 480.000 ha. De fabrieken zijn niet vergroot. De extra hoeveelheid wordt verwerkt door de campagne te verlengen. Die loopt nu van half september tot eind januari. Frankrijk heeft vijf suikerbedrijven met in totaal 25 fabrieken. Naast twee kleine bedrijven met elk één suikerfabriek, zijn er drie grote: de twee coöperaties Tereos en Cristal Union en Saint Louis Sucre (onderdeel van Südzucker). Tereos heeft

Gebieden met bietenteelt in Frankrijk

negen fabrieken, Cristal Union tien en Saint Louis Sucre vier. Sommige van deze fabrieken zijn klein, met een verwerking van 5.000 tot 8.000 ton bieten per dag. De grootste verwerken 25.000 ton en zijn qua capaciteit te vergelijken met de Nederlandse fabrieken.

Afzet

Een verschil met de situatie in ons land is de productie van bio-ethanol. Naast 5,4 miljoen ton suiker produceert Frankrijk ook 10 miljoen hectoliter ethanol uit suikerbieten. Omgerekend in suiker komt dit overeen met 0,6 miljoen ton. 10% van de bieten is dus bestemd voor ethanolproductie. De productie is van de grond gekomen dankzij steun van de Franse overheid. De Franse bedrijven zetten in eigen land ongeveer 2 miljoen ton suiker af. In de rest van de EU wordt eenzelfde hoeveelheid suiker verkocht. Ruim 1 miljoen ton wordt geëxporteerd. De rest is bestemd voor diverse non-foodtoepassingen.

Noord-Frankrijk

De suikerbietenteelt vindt vooral plaats in Noord-Frankrijk, in een gebied ten noorden en oosten van Parijs. Daarnaast worden bieten verbouwd in de Elzas en de Auvergne. Een normale rotatie is 1 op 4. In het bouwplan zitten verder vooral tarwe en gerst. Daarnaast, afhankelijk van de regio, ook erwten, aardappelen, koolzaad en gras.

De bietenopbrengst is gemiddeld 80 ton, met een suikergehalte van 18%. Oftewel: ruim 14 ton suiker per hectare. In totaliteit bestaat 2% van het Franse akkerbouw-areaal uit suikerbieten. Voor de recente uitbreiding van de teelt zijn ook nieuwe telers aangetrokken, omdat de huidige geen ruimte meer hebben in het bouwplan. Die teeltruimte is soms kleiner dan het lijkt, omdat niet alle percelen geschikt zijn voor de bietenteelt.

In totaal zijn er 26.000 bietentelers. De meeste zijn aangesloten bij de CGB (Confédération Generale des Planteurs de Betteraves). Deze behartigt de belangen van de telers en onderhandelt bijvoorbeeld over de leveringsvoorwaarden en voert controles uit op de tarreerlokalen. Ook investeren de telers via CGB samen

met de fabrikanten in teeltonderzoek en de promotie van suiker en bio-ethanol.

Hogere opbrengst

Ook in Frankrijk wil men de opbrengst verder laten stijgen. De doelstelling is een stijging van 4% per jaar. Dit vooral door de ontwikkeling van nieuwe rassen. Het Franse bieteninstituut ITB heeft berekend dat de potentiële opbrengst in Frankrijk 27 ton per hectare is. Een lastig punt hierbij is wel dat de gewasbescherming onder druk staat. Frankrijk wil een verbod op het gebruik van Roundup. Het gebruik van neonicotinoiden is vanaf september 2018 al verboden. Het gebruik van herbiciden moet in 2025 gehalveerd zijn.

Jan Willem van Roessel

KOPTARRA

De technische en controlecommissie van CIBE vergaderde dit jaar in Frankrijk. Er werd informatie uitgewisseld over onder andere gewasbescherming, bietenzaad en biologische bietenteelt. Een belangrijk deel van het programma ging over tarreren. Lange tijd was het gebruikelijk de bieten na te koppen in het tarreerlokaal. Inmiddels is dat de uitzondering op de regel.

Net als in Nederland wordt de koptarra ook elders meestal niet meer gemeent. Wel wordt vaak een vast aftrekpercentage toegepast. In Frankrijk is dit 7%, in Nederland 3%. In de meeste landen worden boetes opgelegd, als een partij teveel bieten met blad bevat. Geen enkele fabriek zit te wachten op bieten met bladpruiken.

EFFICIËNTE SUIKERPRODUCTIE IS BESTE BASIS BIETENPRIJS

De suikerprijs staat onder druk, maar Suiker Unie weet zich goed staande te houden in de concurrentieslag. Hoe lager de productiekosten, hoe sterker de concurrentiepositie, hoe beter dat is voor de bietenprijs, benadrukt Paul Mesters, de algemeen directeur van Suiker Unie.

Met opbrengsten als niet eerder vertoond kan op menige boerderij de campagne niet meer stuk. Toch heeft het jubeljaar een klein rafelig randje, want het einde van de suikermarktordening valt samen met onverwacht lage prijzen voor suiker op de wereldmarkt. Lag de prijs vorig jaar op de grondstoffenbeurs in Londen nog op 600 dollar per ton witsuiker, nu is dat minder dan 400. Vooral vanaf eind juni zakte de prijs steeds verder weg. “We zullen ermee moeten leven”, zegt Paul Mesters, sinds 1 juni algemeen directeur. “Het is de volatiliteit van de markt.” Die laat ook de Europese afzet niet onberoerd. “Vooral in de afgelopen maanden zat er flinke prijsdruk op”, heeft ook Suiker Unie gemerkt. De lagere prijs valt samen met een periode waarin Cosun zijn bietenareaal aan het uitbreiden is ter vervanging van de rietsuikerproductie. Wordt de beschermende jas van de marktordening niet nu al node gemist? Mesters is er nuchter onder. “Wat vroeger

was, is goed om te bewonderen en op terug te kijken, maar het komt nooit meer terug. Je kunt beter vooruitkijken. Wie alleen maar achterom kijkt, gaat de boot missen”, stelt hij.

Tijdelijke prijsdaling

De prijsdaling is van tijdelijke aard, verzekert Mesters. Mesters: “De wereldsuikerproductie is 180 miljoen ton. Twee miljoen ton meer of minder dan verwacht, heeft dan direct flinke gevolgen voor de prijs.”

Dat de prijs weer zal aantrekken, ligt in de rede. De huidige suikerprijsdip ten spijt. Hoe lang de prijs echter laag blijft, is niet precies te voorspellen. Tussen dagprijzen en lange termijn trends zit soms veel lucht. Analisten voorzien dat de vraag tot 2025 jaarlijks met 1,4% groeit. Vooral in Azië, het Midden-Oosten en Afrika. “De teler moet ook komend voorjaar gewoon weer inzaaien op de toewijzing”, benadrukt Mesters. “Maak de toewijzing vol, maar ga er niet te veel boven zitten, want dan krijg je de surplusprijs”, adviseert hij.

Complexe prijsvorming

De prijs van suiker komt op de wereldmarkt tot stand in een complex krachtenveld van beschikbare voorraden, lokale behoeftes, oogstverwachtingen, misoogsten, speculerende beleggers en fluctuerende wisselkoersen en olieprijsen. Dat alles bepaalt de gretigheid om te exporteren. Als voorbeeld haalt Mesters Brazilië aan. Brazilië produceert weliswaar tegen zeer lage kosten rietsuiker, maar die moet in bulkschepen naar bijvoorbeeld het Midden-Oosten en daar vervolgens eerst geraffineerd worden om aan dezelfde kwaliteit te kunnen voldoen als Europese kristalsuiker. Het alternatief is de productie van bio-ethanol voor de Braziliaanse thuismarkt. “Bedrijven gaan doorgaans pas investeren in export verder weg bij prijzen vanaf 18 dollarcent per pound suiker. Momenteel is dat zo’n 13 à 14 dollarcent”, aldus Mesters.

Moeilijk jaar

“Cosun gaat voor een stabiele bietenprijs. 2018 wordt wat dat betreft een moeilijker

jaar”, verwacht Mesters, “want Suiker Unie levert de basis voor de bietenprijs.” De stabiele hoge prijs is nodig om goed te kunnen blijven concurreren met andere gewassen in het bouwplan en om verzekerd te zijn van voldoende aanbod om de twee kapitaalintensieve fabrieken rendabel te kunnen laten draaien. “Vergeet niet”, zegt Mesters, “Nederland is een duur productieland. Ook voor de teelt. De kosten zijn hoger dan in het buitenland, met name de grondprijzen. Je kunt hier niet voor dezelfde prijs bieten telen als in Anklam. Dat kan alleen door heel efficiënt te produceren.”

Capaciteit

Suiker Unie kan zich bij de huidige lage suikermarktprijzen in de concurrentieslag vooral goed staande houden dankzij de efficiëntieslagen die de afgelopen jaren zijn gemaakt. “Klanten zijn veeleisend, maar op het einde van de dag gaat het toch altijd ook om de prijs”, aldus Mesters. De meest recente efficiëncyslag is de investering van 40 miljoen euro in capaciteitsvergroting van de washuizen. De huidige campagne is de ultieme test of de vernieuwde washuizen daadwerkelijk de beoogde verwerking van 28.000 ton bieten per dag aankunnen. Mesters: “In het begin heb je altijd wat aanloopproblemen, maar de washuizen draaien nu naar tevredenheid. De wasresultaten zijn goed. We kunnen zelfs meer dan 29.000 ton bieten per dag aan. Dat geeft wel aan dat het goede investeringen zijn.” De extra capaciteit is gezien de overvloedige oogst meer dan welkom.

Bietenband

In Vierverlaten stokte de verwerking tot twee keer toe door een gebroken bietenband. Mesters: “De precieze oorzaak hebben we niet volledig kunnen achterhalen. We denken aan een hard voorwerp tussen de bieten.” De gevolgen: “Een paar dagen productieachterstand”, aldus Mesters. De band had volgens de planning deze

campagne nog mee moeten gaan. Mesters: “Jaarlijks besteden we per fabriek miljoenen euro’s aan onderhoud. Je kunt er ook bijvoorbeeld twee keer zoveel aan uitgeven. Dat is een afweging. Meer investeren in onderhoud is geen garantie dat je minder storing hebt.”

Meer efficiëntie

De modernisering van de washuizen is het sluitstuk van een omvangrijk investeringsprogramma voor efficiëntieverbetering en kostprijsverlaging. De mogelijkheden van opschaling van de verwerkingscapaciteit zijn hiermee voorlopig uitgeput. De winst moet nu vooral gehaald worden uit andersoortige investeringen die de kostprijs verder verlagen. Als voorbeeld wijst Mesters op mogelijkheden om het energieverbruik verder te beperken en de

die nog volledig op steen- of bruinkool draaien, zullen door het klimaatakkoord van Parijs op dat vlak de komende jaren nog een flinke en kostbare inhaalslag moeten maken.

Sensoren in de bietenhoop

Maar ook bijvoorbeeld in de logistiek is volgens Mesters nog verdere kostprijsverlaging te realiseren. “Opslagcapaciteit voor melasse bijvoorbeeld kun je huren. Dan heb je opslag- en transportkosten. Investeren in de bouw van een melassetank bespaart je 1 à 2 miljoen euro per jaar”, geeft hij aan.

Meer efficiency en kostenbesparing is ook te bereiken met het gebruik van big data op de boerderij, stelt Mesters. De Suiker Unie-directeur schetst onder meer het toekomstbeeld van het gebruik van sensoren

‘Op de wereldmarkt maakt efficiency het verschil’

energie-efficiëntie te vergroten. “Op de wereldmarkt maakt efficiency het verschil. Je moet dus doorgaan met daarin investeren om te kunnen blijven concurreren”, aldus Mesters.

Overigens behoren de twee fabrieken van Suiker Unie nu al tot de meest energie-efficiënte ter wereld. Zeker fabrieken,

in de teelt. Bijvoorbeeld in de bietenhoop. Zo kan een bietenteler online de temperatuur volgen. “Dat kan leiden tot minder suikerverlies en meer rendement. Het is nog toekomstmuziek, maar de moderne technologie maakt het mogelijk.”

Ton Schönwetter

RECORDOOGST LEIDT TOT LANGE CAMPAGNE

De bietenoogst lijkt af te stevenen op een recordopbrengst van ruim 92 ton per ha. Naar verwachting zal de campagne een recordlengte hebben en tot begin februari duren.

Het groeiseizoen gaf aanvankelijk weinig aanleiding om aan een recordopbrengst te denken. De zaai was niet vroeg en in het begin was het koud. De warmte van mei en juni gaf een inhaalslag. De zomermaanden brachten net op tijd voldoende neerslag. In de herfstmaanden was de groei bovengemiddeld. De agrarische dienst verwacht een wortel-opbrengst van ruim 92 ton per ha en een suikergehalte van 16,8%. Dat resulteert in een recordopbrengst van ruim 15,5 ton suiker per ha. Dat is ruimschoots meer dan 14,9 ton per ha (bij 86 ton á 17%), die de dienst begin augustus verwachtte.

Campagneverloop

Bij aanvang van de campagne waren er diverse storingen in de fabrieken. De twee grote storingen aan de bieteninvoerband in Vierverlaten zorgden voor de in totaal vier dagen productieverlies. Voor een veel groter effect op de campagneduur zorgt de bijgestelde oogstverwachting (van 86 naar ruim 92 ton per ha). De hoeveelheid

bieten neemt daardoor met ongeveer een half miljoen ton toe. Oftewel: tien extra campagnedagen.

Tot eind november zijn ruim 4 miljoen ton bieten verwerkt. Bij een dagelijkse verwerking van zo'n 56.000 ton per dag duurt de campagne bij een normaal verloop tot 6 februari. Dat is een laat campagne-einde. Het is nog niet eerder voorgekomen. Per regio worden de kwaliteitcijfers wekelijks op de website van Cosun gepubliceerd. Over de gehele campagne verwachten we een gemiddeld suikergehalte van 16,8%, een tarrapercentage van 11% en een WIN van 91.

Bewaring

Bij de bietenteelt anno 2017 hoort ook de bietenbewaring. Voor veel telers geldt dat zij hun bieten geheel of gedeeltelijk lang moeten bewaren. Veel aandacht voor een kwalitatief goede bewaring is dan ook zeker nodig. Dus: voorbereid zijn op vorstbescherming en goed in de gaten houden hoe de temperatuur en het kwaliteitsverloop in de hoop is.

Uitzaai 2018

Suiker Unie ziet volgend jaar mogelijkheden voor de verkoop en afzet van 1,25 miljoen ton suiker. De toewijzing voor 2018 is met 3% verhoogd ten opzichte van dit jaar. Dat wil niet zeggen dat het areaal ook moet stijgen ten opzichte van dit jaar. Immers dit jaar wordt er al meer geproduceerd dan deze 1,25 miljoen ton. Het advies aan de telers is zich bij de uitzaai te richten op de toewijzing en de gemiddelde opbrengst van de laatste vijf jaar. Daarbij mag er ook rekening mee worden gehouden dat er een trendmatige opbrengstverhoging per ha is van ongeveer 1,5%.

Gert Sikken

GOUDEN CAMPAGNE

Voor Kees Jeronimus uit Kapelle is de campagne van 2017 een heel bijzondere. Kees werkt voor het loonbedrijf Boogaard-Vader uit Biggekerke. Het is zijn vijftigste campagne. Kees is op zijn zeven- tiende begonnen met een Eicher-werktuigendrager. Nu rooit hij op Walcheren en Noord-Beveland met een Vervaet 625.

BIETENZAAD NIET MEER RETOUR

Uit het IRS-onderzoek naar de bewaring van bietenzaad blijkt dat geprimed bietenzaad tot volgend seizoen te bewaren is met behoud van kiemkracht en actieve stoffen. Op grond van deze onderzoeksresultaten zijn de regelingen rondom de bestelling van bietenzaad aangepast.

Wat verandert er? Met de bietenzaadbedrijven is afgesproken de retourmogelijkheid te beëindigen.

Vanaf komend jaar kunnen de bestelde pakken zaad niet meer geretourneerd worden. Dit bespaart kosten, in ruil waarvoor een korting op de zaadprijs is bedongen.

Advies

Het advies is bij de bepaling van het aantal te bestellen pakken als volgt te werk te gaan:

1. Bestel tijdens vroeg- en hoofdbestelling alleen wat met zekerheid uitgezaaid kan worden. Houd ook rekening met de vul-ling van de machine.
2. Bestel tijdig bij als dat nodig is.
3. Bewaar het overgebleven zaad volgens de door het IRS aanbevolen methoden.

Geen zaaddepots meer

Alle veredelingsbedrijven hanteren in 2018 een (na)leveringstijd van maximaal 24 uur. Hierdoor vervalt voor Suiker Unie de noodzaak eigen bietenzaaddepots aan te houden. De veredelingsbedrijven leveren vanuit hun eigen depot en kunnen zodoende al hun rassen aanbieden.

Nabestellingen kunnen eenvoudig worden

geplaatst via het Cosun-ledenportaal.

Telers die geen internet gebruiken, kunnen hun nabestelling telefonisch plaatsen bij de administratie agrarische dienst.

De meerkosten voor een nabestelling zijn 5 euro per eenheid.

Suiker Unie-bewaarkit

Bietenzaad dat over is, moet de teler vanaf nu dus zelf bewaren.

Om optimaal gebruik te kunnen maken van het door het IRS uitgebrachte be-waaradvies voor zaad krijgt elk lid tijdens de komende teeltvergadering een Suiker Unie-bewaarkit. In dit vochtichte vat van 10 liter kunnen zowel aangebroken als onaangebroken pakken restzaad (zaad los in bewaarkit) worden bewaard. Bij de kit zit ook het bewaaradvies en twee zakjes vochtopnemende silica-gel.

Herplaatsing zaad

Bij een onjuiste resistentiekeuze of als een teler zijn onaangebroken pakken rest-zaad per se niet wil bewaren, kan altijd geprobeerd worden deze pakken via de agrarische dienst te herplaatsen bij (na-) bestellers. Herplaatsing kan uiteraard niet worden gegarandeerd.

Bij herplaatsing wordt per pak 20 euro

Suiker Unie - bewaarkit

aan administratie- en handlingkosten in rekening gebracht als herplaatsing lukt vóór de sluitingstermijn van de hoofdbestelling (5 januari). Daarna zijn de kosten 40 euro per pak. Neem tijdig contact op met de contactpersoon van de agrarische dienst als u gebruik wilt maken van deze herplaatsingsmogelijkheid.

Bestellen

Het bietenzaad kan besteld worden tussen 12 december en 5 januari. Veel telers hebben een deel al in augustus in de vroegbestelling besteld. Voor hen is nu de mogelijkheid de aanvullende hoeveelheid te bestellen. Een deel van de rassen zal slechts beperkt leverbaar zijn. Voor deze rassen is het advies: zo snel mogelijk bestellen.

Arjen Buijze

Foto 1 en 2: rhizomaniesymptomen. Boven: een blinker (herkenbaar aan de steile bladstand en de lichte kleur); inzet: baardvorming en donkergekleurde vaatbundels in aangetaste bieten. Als deze symptomen in de voorgaande bietenteelt of in de nabijheid van het perceel veel voorkwamen dan is een aanvullende rhizomanieresistentie nodig.

RESISTENTIE STEEDS BELANGRIJKER

RASSENKEUZE BEPALEND VOOR SUCCES BIETENTEELT

Rhizoctonia, bietencystealtjes en nieuwe varianten van het rhizomanievirus zijn de belangrijkste bedreigingen voor een succesvolle bietenteelt. Op percelen waar het risico op deze ziektes en plagen bestaat, beperkt de inzet van rassen met de juiste resistentie de schade.

Rhizomanie weer terug

Sinds de eerste meldingen in 2004 zijn steeds meer telers verrast door typische symptomen van rhizomanie in de bieten en daaraan gekoppeld lage suikergehaltes. De oorspronkelijke resistentie tegen het rhizomanievirus is daar niet meer toereikend, omdat er nieuwe varianten voorkomen die de resistentie doorbre-

ken. Rhizomaniesymptomen zijn zowel bovengronds (blinkers) als ondergronds (baardvorming en donkere vaatbundels) herkenbaar (zie foto 1 en 2). Op percelen waar eerder meer dan 2-5% van de bieten symptomen vertoonde, is het verstandig een ras met aanvullende rhizomanieresistentie te kiezen. Dit geldt ook als doorbraak van resistentie in de regio

of op een nabijgelegen perceel voorkomt. De aanvullend rhizomanieresistente rassen zijn in elk segment te verkrijgen.

Hogere opbrengst rhizoctonia-rassen

Wanneer er risico bestaat op rhizoctoniarot (zie foto 3), moet de teler voor een rhizoctonieresistent ras kiezen. Dit

risico bestaat als eerder op het perceel de voorvrucht maïs, gladiolen, lelies, peen, schorseneren of bonen was en als in de regio rhizoctonia voorkomt. De opbrengst van deze rassen ontwikkelt zich minder geleidelijk dan in de andere categorieën, maar meer met sprongen. Vorig jaar en ook dit jaar is er een duidelijke vooruitgang in de opbrengst, zodat het gat met de vatbare rassen kleiner is geworden. Belangrijk is wel om rekening te houden met het cijfer van de ziekte-index op de rassenlijst. Bij een verwachte hoge ziektedruk is het raadzaam te kiezen voor de rassen met een lage ziekte-index (3,0 of lager). Aanvullende maatregelen blijven nodig, aangezien de resistentie niet volledig is. Bij hoge ziektedruk kan zelfs in resistente rassen rot ontstaan. Op percelen waar naast rhizoctonia ook bietencysteaaltjes voorkomen, kan de teler kiezen voor een ras dat tevens daartegen resistent is. Dit ras is ook aanvullend rhizomanieresistent.

Bietencysteaaltjes grootste segment

Op het grootste deel van het areaal

suikerbieten komen bietencysteaaltjes voor, zowel de witte (meest op kleigrond) als de gele (meest op zandgrond). De beschikbare resistentie beperkt de schade tegen beide soorten bietencysteaaltjes. Sinds een aantal jaren is het segment bietencysteaaltjesresistente rassen het grootst. Ook bij twijfel over de aanwezigheid van deze aaltjes kan de teler de inzet van deze rassen overwegen, aangezien de opbrengst weinig of niet onderdoet voor niet-resistente rassen. Vanaf dit jaar zijn deze rassen daarom ook opgenomen in het segment "voor percelen zonder rhizoctonia en bietencysteaaltjes". In de betreffende tabel staan de resultaten vermeld van proeven op percelen zonder bietencysteaaltjes. Alleen wanneer een teler zeker weet dat hij geen bietencysteaaltjes heeft, kan hij de extra kosten van deze rassen besparen door een vatbaar (niet-resistent) ras te kiezen. In alle andere gevallen is het beter voor een aaltjesresistent ras te kiezen.

De resistentie van de bietencysteaaltjesresistente rassen is partieel. Dat wil zeggen dat deze rassen de bestaande populatie bietencysteaaltjes nog wel vermeerderen,

maar minder sterk dan vatbare rassen. Daarom is het goed om bij een besmetting ook andere maatregelen te nemen in bouwplanverband, zoals de zaai van resistente groenbemesters.

Keuzehulp voor het juiste ras

De informatie op de IRS-site (www.irs.nl) en in de Brochure Suikerbietenzaad van Suiker Unie is behulpzaam bij de keuze voor het juiste ras. In de Brochure Suikerbietenzaad staan vanaf dit jaar ook de rassen vermeld, die slechts twee jaar zijn onderzocht. Telers kunnen deze rassen op beperkte schaal bestellen om ervaring mee op te doen.

De eigenschappen van de rassen staan per segment vermeld in de tabellen van de Brochure Suikerbietenzaad. Naast de juiste resistentie kan een teler kiezen uit een aantal andere kenmerken. De belangrijkste is financiële opbrengst, immers daar zitten alle kenmerken in verrekend.

Hoeveelheid zaad afstemmen op areaal

De retourregeling voor overgebleven zaad zal komend jaar komen te vervallen. Daardoor is het extra belangrijk om de hoeveelheid zaad goed af te stemmen op het areaal. Kleine restanten kunnen bewaard worden met een door het IRS geteste methode (zie kader 'Nieuw bewaaradvies overgebleven bietenzaad').

Noud van Swaaij en Martijn Leijdekkers

Foto 3. Bieten afkomstig van een perceel met rhizoctonia, variërend van gezond (links) tot volledig rot (rechts). Rhizoctoniareistente rassen beperken de schade door rhizoctonia, maar de resistentie is partieel, zodat ook aanvullende maatregelen nodig zijn om rot te beperken.

Rubriek onder verantwoordelijkheid van:

Postbus 32, 4600 AA Bergen op Zoom

Tel.: +31 (0) 164 274 400
Fax.: +31 (0) 164 250 962

irs@irs.nl
www.irs.nl

Eindredactie: Jurgen Maassen

GOED ONDERHOUD ZAAIMACHINE LOONT

Eén van de pijlers onder een hoge opbrengst is een homogeen en gelijkmatig gewas. Dit staat of valt met het juist gebruik van precisiezaaimachines. Om de kwaliteit van het uitgevoerde werk goed te houden, is onderhoud aan deze machines nodig. Een klein verschilletje op de zaaischijf veroorzaakt een groot verschil in het veld.

Doel van de precisiezaai bij suikerbieten is het gelijkmatig verdelen van de planten over het perceel. Een onregelmatige gewasstand is deels of geheel terug te voeren op de kwaliteit van het zaaiwerk. Missers, dubbelen en scheef en horizontaal groeiende bieten zijn belangrijke oorzaken van een onregelmatig gewas. Naast de hierdoor veroorzaakte directe opbrengstderving leidt het ook tot veel extra oogstverliezen. Goed onderhoud van de zaaimachine is cruciaal voor de kwaliteit van het zaaien. Eerst reinigen van de machine vergemakkelijkt de onderhoudswerkzaamheden.

Foto 1. De basis van het gewas wordt met het zaaien gelegd. Vaak zijn een onregelmatige gewasstand, veel dubbelen en missers deels of geheel op de kwaliteit van het zaaiwerk terug te voeren. Een goed onderhouden zaaimachine en goede schijven zijn de eerste vereisten voor goed zaaiwerk.

Foto 2. Als het zaaiouter versleten is, is de zaaivoor te breed voor het zaadje. Hierdoor kan het zaadje in de zaaivoor rollen wat een onregelmatige plantafstand geeft. Ook (met name op de zwaardere gronden) is het contact met de bodem veel minder. Daardoor kan het zaadje minder snel vocht opnemen. Dit geeft een onregelmatigere opkomst (tweewassigheid). Ook is de kans op versmeren van de zaaivoor op zavel- en kleigronden groter. Als de zaaivoor versmeert is, neemt het aantal horizontaal groeiende bieten sterk toe.

Gebruik geen versleten zaaischijven

Het belangrijkste onderdeel van de zaaimachine is de zaaischijf. Deze zorgt voor de afstand tussen de planten in de rij. Ook zorgt de zaaischijf er voor dat er op elke plaats één zaadje en dus één plant komt. Het contact van de zaaischijf met het zaad en het continue draaien van de schijven betekent dat een zaaischijf slijt. Een versleten zaaischijf veroorzaakt meer dubbelen, meer missers of pilbreuk. Hierdoor wordt de kwaliteit van het zaaien

slechter: meer dubbele planten, meer missers en een grotere variatie in plantafstand. Belangrijk is dus om te zorgen dat de zaaischijf aan de daarvoor gestelde normen voldoet. Hiervoor kunnen de zaaischijven naar het IRS opgestuurd worden voor de zaaischijvenkeuring. Zaaischijven insturen voor keuring van seizoen 2018 kan tot uiterlijk 15 januari 2018. In de kerstperiode is het IRS-gebouw van 19 december 2017 tot 1 januari 2018 gesloten en kunt u geen zaaischijven sturen.

De schijven kunt u sturen naar:

IRS t.a.v. schijvenkeuring
Van Konijnenburgweg 24
4611 HL Bergen op Zoom

Zaakouters in de Y-vorm

Op de tweede plek komen de zaakouters. Deze moeten een voldoende 'Y' vorm hebben. Is de vorm van het zaakouter meer een 'V', dan is hij versleten. Als het zaakouter versleten is, is de zaaivoor te breed voor het zaadje. Hierdoor kan het zaadje in de zaaivoor rollen wat een onregelmatige plantafstand geeft. Ook

(met name op de zwaardere gronden) is het contact met de bodem veel minder. Daardoor kan het zaadje minder snel vocht opnemen. Dit geeft een onregelmatigere opkomst (tweewassigheid). Ook is de kans op versmeren van de zaaivoor op zavel en kleigronden groter. Als de zaaivoor versmeert is, neemt het aantal horizontaal groeiende bieten sterk toe. Versleten zaakouters dienen daarom vervangen te worden (foto 2). Dit geldt ook voor andere onderdelen die versleten zijn, zoals lagers, aandrijfkettingen en poreuze banden.

Zaai in vochtige grond

Uit de gegevens van het SUSY-project (bedrijfsvergelijking) blijkt dat bij zaaien het belangrijkste is dat de zaden in de vochtige, vaste grond gezaaid worden. Hierdoor is de opkomst minder afhankelijk van neerslag na het zaaien. Het percentage van de zaden dat in de vochtige grond gezaaid werd was bij toptelers veel hoger (95,4% tegen 72,8% bij de mid-dentelers).

Bram Hanse

Houd temperatuur in de bietenhoop in de gaten

Als bieten bevroren en weer ontdooien is dat funest voor de bietenkwaliteit. Onder -3°C ontstaat doorgaans onherstelbare vorstschade aan de bieten. De delen die bevroren zijn geweest worden glazig en bij ontdooien treedt snel bederf op. Een hoge bewaartemperatuur daarentegen gaat eveneens gepaard met hogere suikerverliezen door verhoogde ademhaling van de bieten. Als vuistregel wordt aangehouden dat vanaf 300 graaddagen (gemiddelde temperatuur in de hoop x het aantal dagen bewaring) de bewaarverliezen door uitbreiding van schimmel en rot versneld op kunnen gaan lopen. Bij bewaring bij gemiddeld 10°C wordt die drempel dus al na 30 dagen bereikt. Houd daarom de temperatuur in de hoop tijdens langdurige bewaring goed in de gaten. Voorkom in ieder geval dat uw bieten bevroren door de hoop tijdig af te dekken met winddichte bekleding. Als de temperatuur in de hoop op gaat lopen ten opzichte van de buitentemperatuur is meer ventilatie nodig. Dat kan door afdek materiaal (deels) te verwijderen of door mechanisch te ventileren.

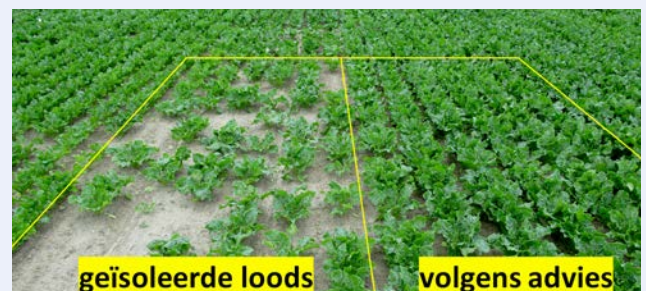
Controleer regelmatig de temperatuur in de hoop met een steekthermometer.

Martijn Leijdekkers

Nieuw bewaaradvies overgebleven bietenzaad

Vaak is het onvermijdelijk dat er na het zaaien wat zaad overblijft. Tot voor kort luidde het advies om overgebleven bietenzaad niet te bewaren voor het volgende teeltseizoen omdat een betrouwbare bewaarmethode ontbrak. Uit recent IRS-onderzoek blijkt het echter mogelijk om geprimed bietenzaad tot het volgende jaar succesvol te bewaren. Dat kan op twee manieren: in een hermetisch afgesloten vat met silicagel, of in een afgesloten plastic zak bij -18°C . Het is daarbij van belang dat het bietenzaad voor, tijdens en na het zaaien niet aan vocht wordt blootgesteld. Het effect van een hoge luchtvochtigheid kan makkelijk worden onderschat (zie foto). Het vernieuwd bewaaradvies overgebleven bietenzaad staat in hoofdstuk '1.2. bietenzaad' van de teelthandleiding (www.irs.nl/bietenzaad). Meer over de veranderingen rondom bietenzaad en de Suiker Unie-bewaar kit is te lezen in het artikel 'Wijzigingen rondom bietenzaad'.

Martijn van Overveld

De aanwezigheid van vocht wordt vaak onderschat. In een rondom geïsoleerde loods kan de luchtvochtigheid al te hoog zijn, zodat het daarin bewaarde zaad het volgend seizoen slecht opkomt (zie links op de foto) en vergelijk dat met volgens het nieuwe advies bewaarde bietenzaad (rechts).

VRAAG EN ANTWOORD

HOE ZIT HET PRECIES MET LEVERINGSRECHTEN EN -PLICHTEN EN DE LLB'S?

Eén LLB is één ton bieten met 17% suiker. Op elke LLB rust een leveringsplicht van 85%. Dus: 850 kg bieten á 17%. Aan iedere LLB is een leveringsrecht verbonden dat overeenkomt met het toewijzingspercentage. Voor 2018 is dat 107%. Dus: 1.070 kg bieten á 17%. Dit wordt de toewijzing genoemd. Over deze hoeveelheid bieten ontvangen de leden de ledentoeslag.

Kijk naar de toewijzing

Bij de uitzaai is het van belang zich op de toewijzing te richten. Immers daarover ontvangen de leden de bietenprijs inclusief ledentoeslag. En dat leidt tot een aantrekkelijk bietensaldo. In alle gevallen moet een teler minimaal aan de leveringsplicht voldoen. Als op het eigen bedrijf te weinig teeltruimte is, is verkoop van een deel van de LLB's aan een andere teler de beste oplossing. Neem daartoe contact op met de agrarische dienst.

KORT NIEUWS

VACATURE RAAD VAN BEHEER

Cosun hanteert het zogenoemde traditionele bestuursmodel. De ledenraad van de coöperatie benoemt het bestuur, dat wordt aangeduid als raad van beheer. De raad bestaat uit negen leden: zes die lid zijn van de coöperatie, en drie externen. In mei 2018 ontstaat een vacature voor een intern lid.

Bietenteler

De raad van beheer heeft als primaire taak het besturen van de coöperatie. Ook is hij eindverantwoordelijk voor de ontwikkeling en implementatie van het beleid voor zowel de coöperatie zelf, als de ondernemingen die tot Cosun behoren.

Cosun is op zoek naar een praktiserende bietenteler die als lid van de raad van beheer het beleid mede vorm kan geven en dat beleid kan uitdragen naar de leden.

Profiel

Een functie in de raad van beheer kost per jaar minimaal zestig dagen. Verdere informatie over de functie vindt u in het functieprofiel. Het profiel en het governance-model van Cosun staan op www.cosunleden.nl.

Reageren

Wilt u reageren op deze vacature, stuur dan uw motivatie, vergezeld van een uitgebreid CV, uiterlijk 9 januari naar secretariaat.rvb@cosun.com. Ook als u meent een geschikte kandidaat te kennen, kunt u ons daarop attenderen via een bericht aan het secretariaat van de raad van beheer. Voor vragen over de vacature kunt u contact opnemen met de voorzitter van de raad van beheer: dirk.de.lugt@cosun.com.

Procedure

De verkiezingsprocedure verloopt als volgt. Naast de kandidaten die zich naar aanleiding van deze oproep melden bij de raad van beheer, kunnen de kringbesturen kandidaten aandragen. De raad van beheer maakt een selectie en zal uiteindelijk één kandidaat ter verkiezing voordragen aan de ledenraad.

Voor meer informatie over de procedure kunt u contact opnemen via secretariaat.rvb@cosun.com of (076)530 33 07.

Alle reacties op deze oproep worden vertrouwelijk behandeld.